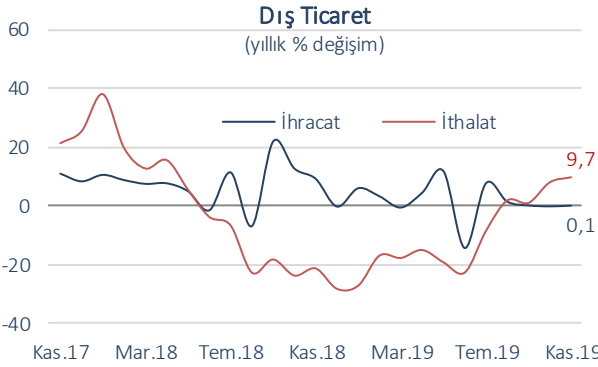

Dış ticaret açığı genişlemeye devam etti.

TÜİK verilerine göre Kasım ayında ihracat hacmi geçtiğimiz yıla kıyasla yatay kalarak 15,5 milyar USD olurken, ithalat hacmi %9,7 artışla 17,7 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, dış ticaret açığı hızlı biçimde genişlemeye devam ederek Kasım'da 2,2 milyar USD'ye ulaştı. Kasım 2018'de %95,8'e ulaşan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2019'un aynı ayında %87,4 düzeyinde gerçekleşti.

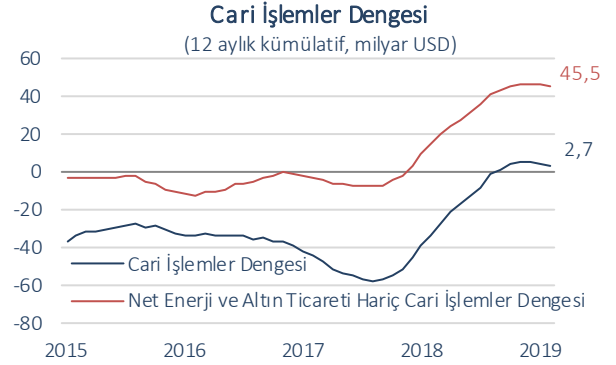
12 aylık kümülatif verilere göre Temmuz ayından bu yana 171 milyar USD civarında seyreden ihracat hacmi Kasım ayında da bu seyrini korudu. Kümülatif verilere göre düşüşün ivme kaybettiği yıllık ithalat hacmi ise 5 ayın ardından yeniden 200 milyar USD'yi aştı.

Cari işlemler hesabı Kasım'da açık verdi.

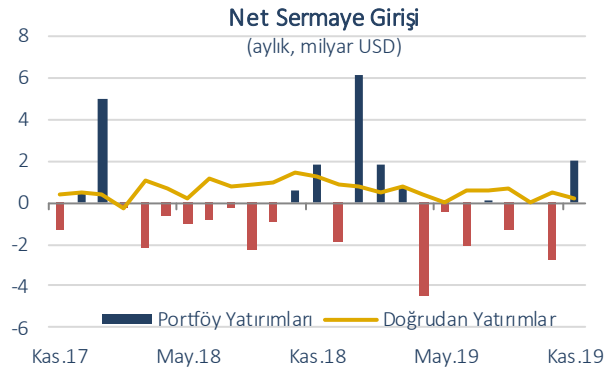
Temmuz 2019'dan itibaren fazla veren aylık cari denge Kasım ayında dış ticaret açığındaki genişlemeye bağlı olarak 518 milyon USD açık verdi. Cari denge Kasım 2018'de 1 milyar USD fazla vermişti.

Kasım ayında gerileyen 12 aylık kümülatif cari fazla 2,7 milyar USD oldu. Net enerji ve altın ithalatı hariç 12 aylık cari fazla da aynı dönemde 45,5 milyar USD'ye geriledi.

Portföy yatırımlarında güçlü giriş...

Kasım ayında net doğrudan yatırımlarda sermaye girişi yıllık bazda %81,4 oranında azalarak 236 milyon USD ile sınırlı düzeyde gerçekleşti. Bu dönemde, portföy yatırımları kaleminde 2,1 milyar USD ile yüklü sermaye girişi kaydedildi. Yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 255 milyon USD net alış, devlet iç borçlanma senetleri piyasasında 151 milyon USD'lik net satış yaptığı görüldü. Kasım ayındaki güçlü portföy girişinde Genel Hükümet ile banka dışı sektörlerin yurt dışındaki tahvil ihraçlarına bağlı olarak sırasıyla 1 milyar USD ve 600 milyon USD tutarında gerçekleştirdikleri net borçlanma belirleyici oldu.

Türkiye'ye Net Sermaye Hareketleri

	12 aylık kümülatif veriler		Finansmandaki Payı (%)	
	Aralık 2018	Kasım 2019	Aralık 2018	Kasım 2019
Cari İşlemler Dengesi	-27.156	2.725	-	22,7
Sermaye ve Finans Hesabı Net Giriş	-2.491	1.623	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	9.412	5.893	24,1	49,1
-Portföy Yatırımları	-3.115	-2.186	-	-
-Diğer Yatırımlar	-8.850	-2.104	-	-
-Diğer	62	20	0,2	0,2
Net Hata ve Noksan	19.270	3.375	49,3	28,1
Rezervler⁽¹⁾	10.377	-7.723	26,5	-

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Kaynak: TCMB, TÜİK, Datastream

Kasım ayında diğer yatırımlar kaleminde 829 milyon USD net sermaye girişi gerçekleşti. Bu dönemde, yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 214 milyon USD tutarında azalırken, diğer sektörlerindeki 246 milyon USD arttı. Ayrıca, yurt dışı bankaların yurt içindeki efektif ve mevduatı 616 milyon USD yükseldi.

Yurt dışından sağlanan krediler incelendiğinde, Kasım ayında Genel Hükümetin 25 milyon USD net kullanım, bankalar ile diğer sektörlerin ise sırasıyla 26 milyon USD ve 22 milyon USD net geri ödeme gerçekleştirdiği görülüyor. 12 aylık kümülatif verilere göre Kasım ayı itibarıyla bankacılık sektörünün uzun vadeli borç çevirme oranı %71 olurken, söz konusu oran diğer sektörlerde %98 düzeyinde gerçekleşti.

Kasım ayında rezerv varlıklar kalemi 743 milyon USD artarken, net hata noksan kaleminde 1,9 milyar USD

sermaye çıkışı yaşandı.

Beklentiler...

Ekonomik aktivitede kaydedilen tedrici toparlanma cari dengenin seyrinde belirleyici olmaya devam ediyor. İç talepteki artış ile sanayi üretimindeki kısmi hareketlenme dış ticaret açığının yıllık bazda genişlemesine neden oluyor. Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı Aralık ayı geçici dış ticaret verilerine göre dış ticaret açığı 2019'un son ayında da genişlerken, buna bağlı olarak cari dengenin bu dönemde yine açık verdiği öngörülüyor. Buna karşın, cari dengenin 2019 yılı tamamında sınırlı da olsa fazla verdiğini tahmin ediyoruz.

Ödemeler Dengesi	(milyon USD)				
	Kasım 2019	Ocak - Kasım 2018 2019		% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	-518	-25.632	4.249	-	2.725
Dış Ticaret Dengesi	-1.111	-40.146	-15.137	-62,3	-16.907
Hizmetler Dengesi	1.601	24.717	29.889	20,9	31.003
Seyahat (net)	1.414	19.727	23.967	21,5	24.865
Birincil Gelir Dengesi	-1.137	-10.931	-11.403	4,3	-12.397
İkincil Gelir Dengesi	129	728	900	23,6	1.026
Sermaye Hesabı	-1	63	21	-66,7	20
Finans Hesabı	-2.372	-8.987	4.957	-	6.120
Doğrudan Yatırımlar (net)	-236	-8.541	-5.022	-41,2	-5.893
Portföy Yatırımları (net)	-2.050	1.170	241	-79,4	2.186
Net Varlık Edinimi	-373	2.312	3.307	43,0	4.142
Net Yükümlülük Oluşumu	1.677	1.142	3.066	168,5	1.956
Hisse Senetleri	255	-1.051	317	-	237
Borç Senetleri	1.422	2.193	2.749	25,4	1.719
Diğer Yatırımlar (net)	-829	9.621	2.875	-70,1	2.104
Efektif ve Mevduatlar	-724	2.448	-181	-	-2.130
Net Varlık Edinimi	32	10.223	9.563	-6,5	6.625
Net Yükümlülük Oluşumu	756	7.775	9.744	25,3	8.755
Merkez Bankası	-6	4.778	500	-89,5	-3
Bankalar	762	2.997	9.244	208,4	8.758
Yurt Dışı Bankalar	616	2.726	5.895	116,3	4.904
Yabancı Para	591	-1.977	5.568	-	5.041
Türk Lirası	25	4.703	327	-93,0	-137
Yurt Dışı Kişiler	146	271	3.349	1.135,8	3.854
Krediler	69	6.806	13.684	101,1	16.305
Net Varlık Edinimi	46	-316	225	-	662
Net Yükümlülük Oluşumu	-23	-7.122	-13.459	89,0	-15.643
Bankacılık Sektörü	-26	-13.083	-11.251	-14,0	-13.250
Bankacılık Dışı Sektörler	-22	6.734	-1.170	-	-1.307
Ticari Krediler	-164	438	-10.526	-	-12.066
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-10	-71	-102	43,7	-5
Rezerv Varlıklar (net)	743	-11.237	6.863	-	7.723
Net Hata ve Noksan	-1.853	16.582	687	-95,9	3.375

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Bařekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

İlker řahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.